Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

Hjartdal og Gransherad Sparebank

31. desember 2014

INNHOLDSFORTEGNELSE

INFORMASJON I SAMSVAR MED KRAVENE I KAPITALKRAVSFORSKRIFTENS DEL IX (PILAR 3)

1. Innledning og formål med dokumentet 2
2. Konsolidering 2
2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv. 2
2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene 2
3. Kapitalkrav 3
3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav 3
3.2 Bufferkrav 4
3.3 Uvektet kjernekapitalandel 4
4. Kredittrisiko og motpartsrisiko 4
4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder 5
4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid 6
4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier 6
4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier 7
4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål 7
4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav 7
4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater 8
5. Egenkapitalposisjoner 9
6. Renterisiko 9
7. Styring og kontroll av risiko 10
7.1 Formål og prinsipper for ICAAP 11
7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer 12
8. Standardiserte skjemaer for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital 14

1. INNLEDNING OG FORMÅL MED DOKUMENTET

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3). Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2014 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

2. KONSOLIDERING

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Tabellene gir en oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet som ikke er konsolidert og hvor investeringen ikke er fratrukket i ansvarlig kapital:

Selskaper som ikke er konsolidert og hvor investeringen heller ikke er fratrukket i ansvarlig kapital

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Rallarparken Eiendom AS	1.000	5.000	100 %	100 %	Notodden	Eiendom
Notodden Utvikling AS	2.000	40	20 %	20 %	Notodden	Bedriftsrådgivning
Viken Eiendomsmegling AS	150	299	20 %	20 %	Notodden	Eiendomsmegling
Sum		**5.339**				

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Det er ikke vist konsoliderte tall i årsregnskapet ettersom datterselskapet ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat. I tillegg driver datterselskapet virksomhet som er vesentlig forskjellig fra virksomheten i Hjartdal og Gransherad Sparebank.

3. KAPITALKRAV

3.1 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlag for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet beregningsgrunnlag

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK), minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner) og beregningsgrunnlag

Kapitaldekning	
Sparebankens fond	242.960
Gavefond	100
Sum egenkapital	**243.060**
Fradrag for overfinansiert pensjonsforpliktelse	-3.434
Fradrag for immaterielle eiendeler	0
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	-9.275
Sum ren kjernekapital	**230.351**
Fondsobligasjoner	20.000
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	-18.551
Sum kjernekapital	**231.800**
Ansvarlig lånekapital	24.960
Fradrag for ansvarlig kapital i andre fin.inst.	-18.551
Sum tilleggskapital	**6.409**
Netto ansvarlig kapital	**238.209**
Eksponeringskategori (beregningsgrunnlag etter risikovekt)	
Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	0
Offentlige foretak	0
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	30.489
Foretak	216.509
Massemarkedsengasjementer	0
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	886.793
Forfalte engasjementer	10.095
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	12.348
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	9.205
Andeler i verdipapirfond	818
Egenkapitalposisjoner	84.720
Øvrige engasjementer	121.083
CVA-tillegg	0
Gruppevise nedskrivninger	-3.598
Ansvarlig kapital i selskaper i finansiell sektor	-46.377
Sum beregningsgrunnlag for kredittrisiko	**1.322.085**
Beregningsgrunnlag for operasjonell risiko	127.159
Sum beregningsgrunnlag	**1.449.244**
Kapitaldekning i %	**16,44 %**
Kjernekapitaldekning	**15,99 %**
Ren kjernekapitaldekning i %	**15,89 %**

3.2 Bufferkrav

Banken har per 31.12.2014 et kombinert kapitalbufferkrav på kr 79,7 millioner:

Buffertype	Krav til ren kjernekapital pr 31.12.2014 i mill kr
Bevaringsbuffer	36.231
Systemrisikobuffer	43.477
Motsyklisk buffer	Ikke aktuelt
Kombinert bufferkrav	**79.708**

Banken har 230,4 millioner i ren kjernekapital tilgjengelig til å dekke det kombinerte kapitalbufferkravet.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel regnes ut fra beregnet kjernekapital med og uten overgangsordninger delt på engasjementsbeløp for balanseførte og ikke balanseførte poster i kapitaldekningsoppgaven, justert for konverteringsfaktorer (iht i CRR artikkel 429, nr 10).

Uvektet kjernekapitalandel	
Uvektet kjernekapitalandel (Kapital som kvalifiserer som kjernekapital)	6,94 %
Uvektet kjernekapitalandel (Inkludert kjernekapital omfattet av overgangsregler)	8,20 %

4. KREDITTRISIKO OG MOTPARTSRISIKO

4.1 Definisjon misligholdte engasjement:

Mislighold:
Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på innskuddskonti og ramme kreditter ikke er dekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Et utlån har verdifall dersom en tapshendelse reduserer utlånets estimerte fremtidige kontantstrøm.

Objektive bevis på at et utlån har verdifall kan være:

- Vesentlig finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- Innvilget betaingsutsettelse
- Sannsynlighet for gjeldsforhandlinger, oppbud eller konkurs

Objektive bevis på at en gruppe av utlån har verdifall kan være:

- Negative endringer i betalingsstatus til debitor i utlånsgruppen
- Nasjonale eller lokale økonomiske forhold som påvirker utlånsgruppen

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Individuelle nedskrivning blir vurdert der banken har objektive bevis for at engasjementet er tapsutsatt. Sannsynlighet for løsning sammen med en konservativ vurdering av de deponerte sikkerhetene gir banken et estimat på de individuelle nedskrivninger.

Gruppevise nedskrivninger tar utgangspunkt i grupper av utlån med sammenfallende risikoklasse og historiske tap i gruppen..

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer[1] fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Offentlig forvaltning	0	0	0	0
Lønnstakere o.l.	1.523.397	50.777	1.784	1.575.958
Utlandet	26.092	0	0	26.092
Næringssektor fordelt:				
Jordbruk, skogbruk, fiske	14.795	5.231	2.142	22.168
Industriproduksjon	75.711	5.775	5.969	87.455
Bygg og anlegg	91.561	18.245	19.642	129.448
Varehandel, hotell/restaurant	43.319	24.769	14.688	82.776
Transport, lagring	6.063	1.025	1.867	8.955
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	343.849	14.237	6.811	364.897
Sosial og privat tjenesteyting	18.354	4.196	834	23.384
Eika Boligkreditt	0		97.344	97.344
Sentralbank	58.656	0	0	58.656
Kredittinstitusjoner	105.429	0	0	105.429
Øvrige	185.150	0	0	185.150
Sum	**2.492.376**	**124.255**	**151.081**	**2.767.712**
Hjartdal kommune	289.048	27.846	113.306	430.200
Øvrige deler av Telemark	1.272.213	66.386	31.483	1.370.082
Resten av Norge	905.023	30.023	6.292	941.338
Utlandet	26.092	0	0	26.092
Gjennomsnitt[2]	**2.404.776**	**114.250**	**152.338**	**2.671.364**

[1] Etter individuelle nedskrivninger

[2] Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer[1] fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	351.341	19.033	102.407	597.349	1.414.543	7.703	**2.492.376**
Ubenyttede rammer			85.155		39.100		**124.255**
Garantier				149.384	1.697		**151.081**
Sum	**351.341**	**19.033**	**187.562**	**746.733**	**1.455.340**	**7.703**	**2.767.712**

1 Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger[1]	Resultatførte nedskrivninger[1] siste år	Garantier med avsetning[2]	Avsetninger på garantier
Offentlig forvaltning	0	0	0	0	0	0
Lønnstakere o.l.	7.805	2.533	2.595	2.274	0	0
Utlandet	0	0	0	0	0	0
Næringssektor fordelt:						
Jordbruk, skogbruk, fiske	0	0	0	0	0	0
Industriproduksjon	0	0	0	0	0	0
Bygg og anlegg	71	7.226	2.377	1.730	0	0
Varehandel, hotell/restaurant	0	2.736	955	516	0	0
Transport, lagring	0	782	311	311	0	0
Finans, eiendom, forretningsmessige tjenester	423	0	0	(1.020)	0	0
Sosial og privat tjenesteyting	0	571	218	99	0	0
Sum	**8.299**	**13.848**	**6.456**	**3.910**	**0**	**0**
Hjartdal kommune	273	3.619	1.363	560	0	0
Øvrige deler av Telemark	5.434	10.229	4.826	3.084	0	0
Resten av Norge	2.592	0	267	266	0	0
Utlandet	0	0	0	0	0	0

[1] Kun individuelle nedskrivninger

[2] Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)	Utlån	Garantier
Individuelle nedskrivninger på utlån		
Individuelle nedskrivninger 01.01.	3.359	0
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuell nedskrivning	-812	0
Økte individuelle nedskrivninger i perioden	3.749	0
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	2.241	0
Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	-2.080	0
Individuelle nedskrivninger 31.12.	**6.456**	**0**

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)	Utlån	Garantier
Nedskrivninger på grupper av utlån		
Nedskrivninger på grupper av utlån 01.01.	7.472	0
Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-3.874	0
Nedskrivninger på grupper av utlån 31.12.	**3.598**	**0**

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner	Utlån	Garantier
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på utlån	3.097	0
Periodens endring i individuelle nedskrivninger på garantier	0	0
Periodens endring i gruppeavsetninger	-3.874	0
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	812	0
Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere ikke er foretatt individuelle nedskrivninger	1.313	0
Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-115	0
Periodens tapskostnader	**1.233**	**0**

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Banken har per rapporteringstidspunktet kun ett engasjement hvor ratingen påvirker kapitaldekningen og ratingen er tildelt av Standard & Poor's.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant[1]	Andel sikret med garantier[1]
Stater og sentralbanker	58.656	58.656				
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)						
Offentlige foretak						
Multilaterale utviklingsbanker						
Internasjonale organisasjoner						
Institusjoner	149.067	149.067		84.411		
Foretak	284.734	279.620				
Massemarkedsengasjementer						
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	1.982.347	1.982.347			83 %	
Forfalte engasjementer	9.667	9.667			95 %	
Høyrisiko-engasjementer						
Obligasjoner med fortrinnsrett	123.484	123.484		123.484		
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	46.024	46.024		46.024		
Andeler i verdipapirfond	4.092	4.092		4.092		
Egenkapitalposisjoner	76.884	76.884	46.377			
Øvrige engasjementer	161.997	159.747				
Sum	**2.896.952**	**2.889.588**	**46.377**	**258.011**		

[1] Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Banken benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. I tillegg bruker banken rådgivers lokalkunnskap i våre nærområder.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko utgjorde Mill NOK *17,7* (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktor).

Matrisen under viser derivatkontraktenes virkelige verdi før og etter motregning.

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter

Beløp i tusen kroner	Virkelig verdi[1]
Før motregning	0
Etter motregning	0

[1] Med virkelig verdi før motregning forstås summen av virkelig verdi av alle kontrakter med positiv verdi.
Virkelig verdi etter motregning er summen av virkelige netto positive verdier mot hver enkelt motpart.

5. EGENKAPITALPOSISJONER

Aksjer, grunnfondsbevis og andeler i aksjefond klassifisert som omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi på balansedagen. Aksjer og andeler klassifisert som anleggsmidler, vurderes til anskaffelseskost. Dersom virkelig verdi av aksjene klassifisert som anleggsmidler faller under anskaffelseskostnad, og verdifallet er vurdert ikke å være av forbigående karakter, nedskrives aksjene. Nedskrivningen reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital[1]	Herav medregnet i tilleggskapital[1]
Aksjer og andeler – gevintsformål	264	264	-74	-113	-113	-113
– børsnoterte aksjer	0	0	0	0	-	-
– andre aksjer og andeler	264	264	-74	-113	-113	-113
Aksjer og andeler – strategisk formål	70.291	70.291	2.167	-	-	-
– børsnoterte aksjer	0	0	0	0	-	-
– andre aksjer og andeler	70.291	70.291	2.167	-	-	-

[1] "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6. RENTERISIKO

Ved endring i markedsrenten kan ikke banken foreta renteendringer for alle balanseposter samtidig dersom disse har ulik bindingstid.

Banken har 6 ukers varslingsfrist for renteendring på flytende utlån og 8 uker for flytende innskudd. Banken har og renterisiko knyttet til verdipapirer og verdipapirgjeld. Banken har rentebytteavtaler på MNOK 17,7 for å redusere renterisikoen knyttet til utlån med fast rente.

Renterisiko rapporteres kvartalsvis. Renterisikoen er målsatt i bankens markedspolicy.

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i tusen kroner[1]
Utlån til kunder med flytende rente	-2.100
Utlån til kunder med rentebinding	-1.900
Rentebærende verdipapirer	-400
Øvrige rentebærende eiendeler	0
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	0
Andre innskudd	2.100
Verdipapirgjeld	500
Øvrig rentebærende gjeld	0
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	1.000
Sum renterisiko	**-800**

[1] Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

Bankens risikostyring tar utgangspunkt i policy for virksomhets- og risikostyring med beskrivelse av organisering av funksjoner, rapportering og fastsettelse av rammer.

Banken har etablert en risikokontrollfunksjon underlagt banksjef. Funksjonen har ansvar for å overvåke, identifisere og rapportere risiko i banken. Funksjonen rapporterer til styret som illustrert i figur.

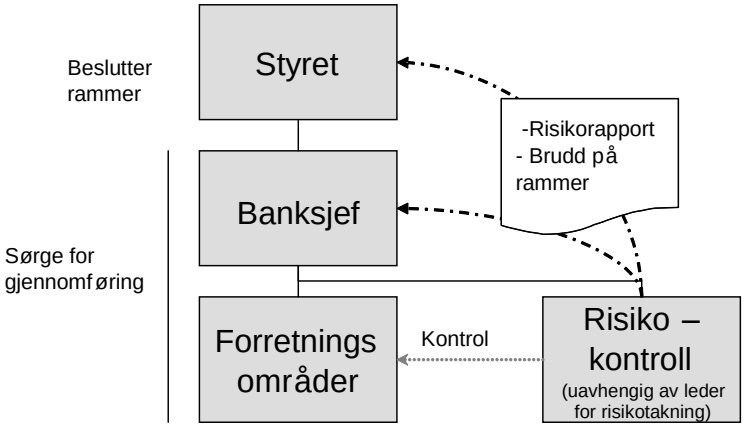

Banken har i underliggende risikostyringsdokumenter vedtatt rammer for eksponering av kreditt-, likviditets- og markedsrisiko. Status på eksponering i forhold til rammer rapporteres kvartalsvis til styret, med begrunnelse og tiltak hvis banken er i brudd med vedtatte rammer.

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende. Dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også vurderer behovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer med videre.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensinger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en «omvendt» stresstest. I en slik stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt. Hensikten med en slik omvendt stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Banken har vedtatt et minimumsnivå for kapital som skal gjenspeile bankens samlede risikotoleranse. Vurderingen er basert på beregnet kapitalbehov, offentlige krav og markedets forventninger. Det er etablert et sett av handlingsregler, hvor det fremgår hvilke tiltak som skal iverksettes ved ulike nivåer av faktisk kapital.

Styret har godkjent utforming og metodevalg for kapitalbehovsvurderingen og stresstester. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for ulike risikoer ved hjelp av ulike metoder:

- Kredittrisiko

- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomsprisrisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer

Generelt
Banken fornyer kontinuerlig sitt interne styringssystem i henhold til interne krav og endringer i lover og forskrifter. Systemet er godt dokumentert, og det rapporteres egen risikorapport til styret hvert kvartal hvor viktige risikoparametere måles opp mot rammeverdier. Risikoområdene deles inn i kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Alle bankens policydokumenter er gjennomgått og oppdatert i løpet av 2014.

Banken har en ansvarlig for internkontroll som gjennomfører en omfattende og godt dokumentert kontroll. Det utarbeides rapport til ledelsen hvert kvartal, og det utarbeides en egen internkontrollrapport til styret hvert år. Banken har en Risk-manager som utarbeider risikorapporter og rapporterer til risiko og revisjonsutvalget.

Kredittrisiko
Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Bankens kredittpolicy gir rammer for eksponering i ulike segmenter, kompetansekrav, geografisk markedsområde, organisering mv. Styret har delegert bevilgningsfullmakt til banksjef som igjen har delegert dette videre i organisasjonen basert på kompetanse og risiko. Bankens kreditthåndbok gir retningslinjer for risikoklassifisering, engasjementsoppfølging og rapportering.

Konsentrasjonsrisiko
Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon av:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Styres gjennom rammer for engasjement mot en motpart eller bransje.

Markedsrisiko
Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Banken har utarbeidet en egen markedspolicy som regulerer bankens eksponering i verdipapirmarkedet og rentemarkedet. Bankens rammedokument har klare rammer for risikoeksponering som omfatter volumbegrensning på egenkapitalinstrumenter, sammensetting og durasjon på obligasjonsporteføljen, og grenseverdi på risikokapitalutnyttelse. Det rapporteres kvartalsvis til styret hvilke verdipapirer banken besitter i forhold til vedtatte begrensninger, samt avkastning på verdipapirer.

Banken holder renterisikoen på et minimum ved å følge styringsrenten til Norges Bank eller 3 måneders Nibor rente både for innskudd og utlån. Banken har sikret fastrentelån med rentebytteavtaler for å eliminere renterisikoen. Alle innlån til banken gjøres i flytende rente med kvartalsvis regulering.

Likviditetsrisiko
Likviditetsrisiko/omdømmerisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Bankens eksponering for likviditetsrisiko er i hovedsak knyttet til finansiering i kapitalmarkedet og tap av innskudd.

Banken har utarbeidet egen likviditetspolicy som regulerer bankens likviditetsrisiko. Rammedokumentet har også klare grenser for likviditetsnivået i banken. Det omfatter regulering av innlånenes løpetid og forfallsstruktur, begrensning i store innskudd, nedre grense for bufferlikviditet og likviditetsindikatorene samt LCR.

Banken bruker en likviditetsmodell for å simulere fremtidig likviditetsbehov som oppdateres hver måned.

Operasjonell risiko
Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Banken skal til enhver tid ha kontroll på den operasjonelle risikoen, gjennom gode systemer for kvalitetssikring og intern kontroll. Styret har tett oppfølging av bankens internkontroll.

8. STANDARDISERTE SKJEMAER FOR OFFENTLIGGJØRING AV OPPLYSNINGER OM ANSVARLIG KAPITAL

	Skjema for offentliggjøring av de viktigste avtalevilkårene for kapitalinstrumenter	Fondsobligasjon	Ansvarlig obl. lån
1	Utsteder	Hjartdal og Gransherad Sparebank	Hjartdal og Gransherad Sparebank
2	Entydig identifikasjonskode (f.eks. CUSIP, ISIN eller Bloombergs identifikasjonskode for rettede emisjoner)	NO0010722309	NO0010712474
3	Gjeldende lovgivning for instrumentet,	Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner mv av 1. juni 1990	Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner mv av 1. juni 1990
	Behandling etter kapitalregelverket		
4	Regler som gjelder i overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Tilleggskapital
5	Regler som gjelder etter overgangsperioden	Annen godkjent kjernekapital	Tilleggskapital
6	Medregning på selskaps- eller (del)konsolidert nivå, selskaps- og (del)konsolidert nivå	Selskapsnivå	Selskapsnivå
7	Instrumenttype (typer skal spesifiseres for hver jurisdiksjon)	Fondsobligasjons-kapital	Ansvarlig lånekapital
8	Beløp som inngår i ansvarlig kapital (i millioner NOK fra seneste rapporteringsdato)	20 mill	25 mill
9	Instrumentets nominelle verdi	20 mill	25 mill
9a	Emisjonskurs	100	99,84
9b	Innløsningskurs	100	100
10	Regnskapsmessig klassifisering	Egenkapital	Egenkapital
11	Opprinnelig utstedelsesdato	21.11.2014	23.05.2014
12	Evigvarende eller tidsbegrenset	Evigvarende	Tidsbegrenset
13	Opprinnelig forfallsdato	Ingen forfallsdato	17.06.2024
14	Innløsningsrett for utsteder forutsatt samtykke fra Finanstilsynet	Ja	Ja
15	Dato for innløsningsrett, eventuell betinget innløsningsrett og innløsningsbeløp	21.11.2019	17.06.2024
16	Datoer for eventuell etterfølgende innløsningsrett	hver rentebetalingsdato	hver rentebetalingsdato
	Renter/utbytte		
17	Fast eller flytende rente/utbytte	Flytende	Flytende
18	Rentesats og eventuell tilknyttet referanserente	3 mnd nibor + 3,2 %	3 mnd nibor + 2 %
19	Vilkår om at det ikke kan betales utbytte hvis det ikke er betalt rente på instrumentet («dividend stopper»)		
20a	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til tidspunkt)	Delvis fleksibilitet	Pliktig
20b	Full fleksibilitet, delvis fleksibilitet eller pliktig (med hensyn til beløp)	Delvis fleksibilitet	Pliktig
21	Vilkår om renteøkning eller annet incitament til innfrielse	Nei	Nei
22	Ikke-kumulativ eller kumulativ	Ja	Ja

	Konvertering/nedskrivning		
23	Konvertibel eller ikke konvertibel	Nei	Nei
24	Hvis konvertibel, nivå(er) som utløser konvertering	N/A	N/A
25	Hvis konvertibel, hel eller delvis	N/A	N/A
26	Hvis konvertibel, konverteringskurs	N/A	N/A
27	Hvis konvertibel, pliktig eller valgfri	N/A	N/A
28	Hvis konvertibel, oppgi instrumenttypen det konverteres til	N/A	N/A
29	Hvis konvertibel, oppgi utsteder av instrumentene det konverteres til	N/A	N/A
30	Vilkår om nedskrivning	Ja	Nei
31	Hvis nedskrivning, nivå som utløser nedskrivning	Hvis kapitaldekningen faller under 8 % eller kjernekapital faller under 5 %	N/A
32	Hvis nedskrivning, hel eller delvis	hel eller delvis	
33	Hvis nedskrivning, med endelig virkning eller midlertidig	Midlertidig	
34	Hvis midlertidig nedskrivning, beskrivelse av oppskrivningsmekanismen	ved at den tildeles en andel av fremtidige resultater tilsvarende sin andel av kjernekapitalen etter nedskrivning	
35	Prioritetsrekkefølge ved avvikling (oppgi instrumenttypen som har nærmeste bedre prioritet)	Sparebankens fond	Fondsobligasjon
36	Vilkår som gjør at instrumentet ikke kan medregnes etter overgangsperioden	Nei	Nei
37	Hvis ja, spesifiser hvilke vilkår som ikke oppfyller nye krav	N/A	N/A

	Ren kjernekapital: Instrumenter og opptjent kapital	(A) Beløp på datoen for offentlig-gjøring	(B) Referanser til artikler i forordningen (CRR)	(C) Beløp omfattet av overgangs-regler
1	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond		26 (1), 27, 28 og 29	
	herav: instrumenttype 1			
	herav: instrumenttype 2			
	herav: instrumenttype 3			
2	Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	222.102,00	26 (1) (c)	
3	Akkumulerte andre inntekter og kostnader og andre fond o.l.		26 (1) (d) og (e)	
3a	Avsetning for generell bankrisiko		26 (1) (f)	
4	Rene kjernekapitalinstrumenter omfattet av overgangsbestemmelser			
	Statlige innskudd av ren kjernekapital omfattet av overgangsbestemmelser			
5	Minoritetsinteresser		84	
5a	Revidert delårsoverskudd fratrukket påregnelig skatt mv. og utbytte	20.958,00	26 (2)	
6	**Ren kjernekapital før regulatoriske justeringer**	**243.060,00**	**Sum rad 1 t.o.m. 5a**	
	Ren kjernekapital: Regulatoriske justeringer			
7	Verdijusteringer som følge av kravene om		34 og 105	
8	Immaterielle eiendeler redusert med utsatt skatt (negativt beløp)		36 (1) (b) og 37	
9	Tomt felt i EØS			
10	Utsatt skattefordel som ikke skyldes midlertidige forskjeller redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)		36 (1) (c) og 38	
11	Verdiendringer på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring		33 (1) (a)	
12	Positive verdier av justert forventet tap etter kapitalkravsforskriften § 15-7 (tas inn som negativt beløp)		36 (1) (d), 40 og 159	
13	Økning i egenkapitalen knyttet til fremtidig inntekt grunnet verdipapiriserte eiendeler (negativt beløp)		32 (1)	
14	Gevinster eller tap på gjeld målt til virkelig verdi som skyldes endringer i egen kredittverdighet		33 (1) (b) og (c)	
15	Overfinansiering av pensjonsforpliktelser (negativt beløp)	-3.434,00	36 (1) (e) og 41	
16	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egne rene kjernekapitalinstrumenter (negativt beløp)		36 (1) (f) og 42	
17	Beholdning av ren kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		36 (1) (g) og 44	
18	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	-9.275,00	36 (1) (h), 43, 45, 46, 49 (2), 79, 469 (1) (a), 472 (10) og 478 (1)	
19	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har vesentlige investeringer som samlet overstiger grensen på 10 %. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		36 (1) (i), 43, 45, 47, 48 (1) (b), 49 (1) til (3) og 79	
20	Tomt felt i EØS			

20a	Poster som alternativt kan få 1250 % risikovekt (negativt beløp),		36 (1) (k)	
20b	herav: kvalifiserte eiendeler i selskap utenfor finansiell sektor (negativt beløp)		36 (1) (k) (i) og 89 til 91	
20c	herav: verdipapiriseringsposisjoner (negativt beløp)		36 (1) (k) (ii), 243 (1) (b), 244 (1) (b) og 258	
20d	herav: motpartsrisiko for transaksjoner som ikke er avsluttet (negativt beløp)		36 (1) (k) (iii) og 379 (3)	
21	Utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller og som overstiger unntaksgrensen på 10 %, redusert med utsatt skatt som kan motregnes (negativt beløp)		36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
22	Beløp som overstiger unntaksgrensen på 17,65 % (negativt beløp)		48 (1)	
23	herav: direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ren kjernekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering (negativt beløp)		36 (1) (i) og 48 (1) (b)	
24	Tomt felt i EØS			
25	herav: utsatt skattefordel som skyldes midlertidige forskjeller (negativt beløp)		36 (1) (c), 38 og 48 (1) (a)	
25a	Akkumulert underskudd i inneværende regnskapsår (negativt beløp)		36 (1) (a)	
25b	Påregnelig skatt relatert til rene kjernekapitalposter (negativt beløp)		36 (1) (l)	
26	Justeringer i ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser		Sum 26a og 26b	
26a	Overgangsbestemmelser for regulatoriske filtre relaterte til urealiserte gevinster og tap			
	herav: filter for urealisert tap 1			
	herav: filter for urealisert tap 2			
	herav: filter for urealisert gevinst 1 (negativt beløp)		468	
	herav: filter for urealisert gevinst 2 (negativt beløp)		468	
26b	Beløp som skal trekkes fra eller legges til ren kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag			
	herav: …			
27	Overskytende fradrag i annen godkjent kjernekapital (negativt beløp)		36 (1) (j)	
28	**Sum regulatoriske justeringer i ren kjernekapital**	**-12.709,00**	**Sum rad 7 t.o.m. 20a, 21, 22, 25a, 25b, 26 og 27**	
29	**Ren kjernekapital**	**230.351,00**	**Rad 6 pluss rad 28 hvis beløpet i rad 28 er negativt, ellers minus**	

	Annen godkjent kjernekapital: Instrumenter			
30	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	20.000,00	51 og 52	
31	herav: klassifisert som egenkapital etter gjeldende regnskapsstandard	20.000,00		
32	herav: klassifisert som gjeld etter gjeldende regnskapsstandard			
33	Fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser		486 (3) og (5)	
	Statlige innskudd av fondsobligasjonskapital omfattet av overgangsbestemmelser			
34	Fondsobligasjonskapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i annen godkjent kjernekapital		85 og 86	
35	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser			
36	**Annen godkjent kjernekapital før regulatoriske justeringer**	**20.000,00**	**Sum rad 30, 33 og 34**	
	Annen godkjent kjernekapital: Regulatoriske justeringer			
37	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen fondsobligasjonskapital (negativt beløp)		52 (1) (b), 56 (a) og 57	
38	Beholdning av annen godkjent kjernekapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		56 (b) og 58	
39	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	-18.551,00	56 (c), 59, 60 og 79	
40	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av fondsobligasjonskapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		56 (d), 59 og 79	
41	Justeringer i annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser		Sum rad 41a, 41b og 41c	
41a	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for ren kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		469 (1) (b) og 472 (10) (a)	
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41b	Fradrag som skal gjøres i annen godkjent kjernekapital, i stedet for tilleggskapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)			
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
41c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til annen godkjent kjernekapital som følge av overgangsbestemmelser for andre filtre og fradrag			
	herav: filter for urealisert tap			
	herav: filter for urealisert gevinst (negativt beløp)			
	herav: ...			
42	Overskytende fradrag i tilleggskapital (negativt beløp)		56 (e)	
43	**Sum regulatoriske justeringer i annen godkjent kjernekapital**	**-18.551,00**	**Sum rad 37 t.o.m. 41 og rad 42**	
44	**Annen godkjent kjernekapital**	**1.449,00**	**Rad 36 pluss rad 43. Gir fradrag fordi beløpet i rad 43 er negativt**	
45	**Kjernekapital**	**231.800,00**	**Sum rad 29 og rad 44**	
	Tilleggskapital: instrumenter og avsetninger			
46	Kapitalinstrumenter og tilhørende overkursfond	24.960,00	62 og 63	
47	Tilleggskapital omfattet av overgangsbestemmelser		486 (4) og (5)	
	Statlige innskudd av tilleggskapital omfattet av overgangsbestemmelser			
48	Ansvarlig lånekapital utstedt av datterselskaper til tredjeparter som kan medregnes i tilleggskapitalen		87 og 88	
49	herav: instrumenter omfattet av overgangsbestemmelser			
50	Tallverdien av negative verdier av justert forventet tap		62 (c) og (d)	
51	**Tilleggskapital før regulatoriske justeringer**	**24.960,00**	**Sum rad 46 t.o.m. 48 og rad 50**	

	Tilleggskapital: Regulatoriske justeringer			
52	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av egen ansvarlig lånekapital (negativt beløp)		63 (b) (i), 66 (a) og 67	
53	Beholdning av tilleggskapital i annet selskap i finansiell sektor som har en gjensidig investering av ansvarlig kapital (negativt beløp)		66 (b) og 68	
54	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig lånekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen ikke har en vesentlig investering. Beløp som overstiger grensen på 10 %, regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)	18.551,00	66 (c), 69, 70 og 79	
54a	herav: nye beholdninger som ikke omfattes av overgangsbestemmelser	18.551,00		
54b	herav: beholdninger fra før 1. januar 2013 omfattet av overgangsbestemmelser			
55	Direkte, indirekte og syntetiske beholdninger av ansvarlig lånekapital i andre selskaper i finansiell sektor der institusjonen har en vesentlig investering. Beløp regnet etter fradrag som er tillatt for korte posisjoner (negativt beløp)		66 (d), 69 og 79	
56	Justeringer i tilleggskapital som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		Sum rad 56a, 56b og 56c	
56a	Fradrag som skal gjøres i tilleggskapital, i stedet for ren kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)		469 (1) (b) og 472 (10) (a)	
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56b	Fradrag som skal gjøres i tilleggskapital, i stedet for annen godkjent kjernekapital, som følge av overgangsbestemmelser (negativt beløp)			
	herav: spesifiser de enkelte postene linje for linje			
56c	Beløp som skal trekkes fra eller legges til tilleggskapitalen som følge av overgangsbestemmelser for filtre og andre fradrag		468	
	herav: filter for urealisert tap			
	herav: filter for urealisert gevinst		468	
	herav:...			
57	**Sum regulatoriske justeringer i tilleggskapital**	**18.551,00**	**Sum rad 52 t.o.m. 54, rad 55 og 56**	
58	**Tilleggskapital**	**6.409,00**	**Rad 51 pluss rad 57 hvis beløpet i rad 57 er negativt, ellers minus**	
59	**Ansvarlig kapital**	**238.209,00**	**Sum rad 45 og rad 58**	
59a	Økning i beregningsgrunnlaget som følge av overgangsbestemmelser		472 (10) (b)	
	herav: beløp som ikke er trukket fra ren kjernekapital		469 (1) (b)	
	herav: beløp som ikke er trukket fra annen godkjent kjernekapital			
	herav: beløp som ikke er trukket fra tilleggskapital			
60	**Beregningsgrunnlag**	**1.449.244,00**		
	Kapitaldekning og buffere			
61	Ren kjernekapitaldekning	15,89 %	92 (2) (a)	
62	Kjernekapitaldekning	15,99 %	92 (2) (b)	
63	Kapitaldekning	16,44 %	92 (2) (c)	
64	Kombinert bufferkrav som prosent av beregningsgrunnlaget	10,00 %	CRD 128, 129, 130, 131 og 133	
65	herav: bevaringsbuffer	2,50		
66	herav: motsyklisk buffer			
67	herav: systemrisikobuffer	3,00		